

BOGANMELDELSE AF FORSØGSDYRHÅNDBOGEN

AF BIOANALYTIKER
LYKKE HAGELSKJÆR OG
DYRLÆGE, PH.D. AAGE
KRISTIAN OLSEN ALSTRUP,
PET-CENTRET, ÅRHUS
UNIVERSITETSHOSPITAL

LÆREBOG FOR KATEGORI B

Forsøgsdyrhåndbogen er skrevet som en lærebog i forsøgsdyrkundskab for bioanalytikere, dyreteknikere og akademikere, der skal medvirke til dyreforsøg. Den er tilpasset undervisning på kategori B-kurset, der er obligatorisk for alle, der skal medvirke til praktisk at udføre dyreforsøg, men som ikke behøver søge sine egne tilladelser. Det er tredje udgave af Forsøgsdyrhåndbogen, og som for de tidligere udgaver er den redigeret af lektor, ph.d. Thomas C. Krohn fra KU LIFE. Den er skrevet af tidligere og nuværende medarbejdere på Forsøgsdyrenheden på KU LIFE.

LET-LÆSELIG LÆREBOG

Generelt fremtræder bogen som overskuelig med mange korte kapitler, hvilket fremmer læsningen. Samtidigt er der i mange kapitler givet eksempler, som på fin vis letter forståelsen af fagets teorier. Sproget er generelt let at læse og forstå, omend der undertiden er brugt veterinærfaglige udtryk, som med fordel kunne have været forklaret i teksten. Bogen er bagerst udstyret med en omfattende gloseliste, som er meget brugbar for tilegnelsen af stoffet. Teksten er desværre nogle steder skæmmet af trykfejl, som forfatterne burde have fjernet gennem en mere grundig korrekturlæsning. Trykfejlene er dog sjældent meningsforstyrrende, og de er derfor af mindre betydning for tilegnelsen af stoffet.

1. DYREETIK OG VELFÆRD

Bogen indledes med to væsentlige spørgsmål: For det første om vi er etisk forpligtede overfor forsøgsdyrene, og for det andet, hvordan vi kan vide, om dyrevelfærden er i orden? Herefter følger en kort præsentation af etiske argumenter for og i mod dyreforsøg. Vi når langt omkring: lige fra Aristoteles til moderne rettighedsetik. Den begrænsede

plads gør det umuligt at yde de forskellige standpunkter fuld retfærdighed, men det er lykkedes at skrive kapitlet på en spændende måde, der giver læseren lyst til at vide mere om emnet. Og så har man jo nået meget med sådan et etik-kapitel.

2. DYREFORSØGS- LOVGIVNINGEN

I det andet kapitel er såvel den danske som den internationale lovgivning for dyreforsøg beskrevet. Kapitlet giver et godt overblik over lovgivningen, men den giver kun få praktiske anvisninger på, hvordan forsøgsdyr skal behandles ifølge loven. Det er derfor fint, at flere af de danske love er trykt som bilag bagerst i bogen. Et andet positivt træk ved kapitlet er, at det indeholder et konkret eksempel på en tilladelse til dyreforsøg. Det illustrerer nemlig bedre end mange forklaringer, hvordan tilladelser typisk er udformet.

3. PLANLÆGNING OG EVALUERING AF DYREFORSØG

Dette ret korte og teoretiske kapitel omhandler dyremodeller, og hvordan man designer et dyreforsøg. Kapitlet indeholder mange gode eksempler, som er med til at gøre det ellers teori-tunge emne mere forståeligt.

4. HÅNDTERING, HOLD OG BRUG AF FORSØGSDYR

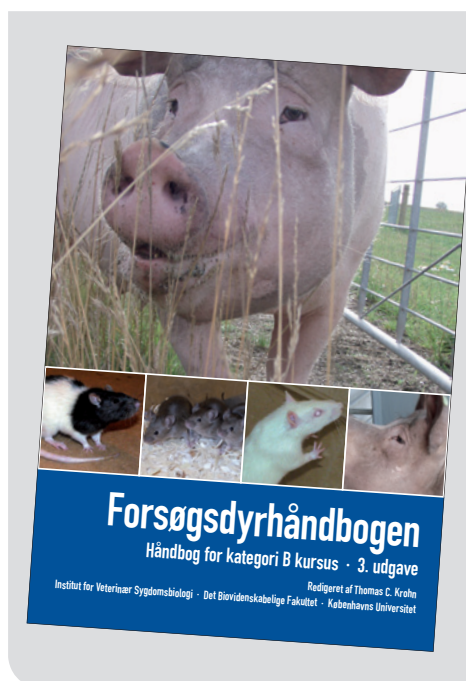
Kapitlet er ret centralt for bogen, da det omhandler mange af de praktiske procedurer, som teknikere udfører på forsøgsdyrene. Den flittige brug af billeder, der illustrerer, hvordan man håndterer dyrene, tager blodprøver, injicerer teststoffer med mere, er et fint supplement til læsningen af teksten. Man kunne måske have ønsket sig, at nogle af billederne var lidt større, da man ellers skal koncentrere sig meget for at studere dem. Kapitlet afsluttes med en glim-

FORSØGSDYRHÅNDBOGEN

Håndbog for kategori B kursus. 3. udgave. Institut for Veterinær Sygdomsbiologi. Det Biovidenskabelige Fakultet. Københavns Universitet. 98 sider. Trykt hos SL-grafik. ISBN 978-87-989057-3-8.

Skrevet af: Kirsten Dahl, Axel Kornerup Hansen, Thomas C. Krohn (tillige redaktør), Dorte Bratbo Sørensen og Malene Muusfeldt Birck.

Bogen kan købes ved henvendelse til Axel Kornerup Hansen (akh@life.ku.dk). Prisen er 300 kr. + moms. Ved 10 stk. 250 kr. pr. stk. + moms. Ved 25 stk. 200 kr. pr. stk. + moms.

rende oversigt over, hvordan forsøgsdyr opstaldes.

5. ANALGESI, ANÆSTESI OG EUTANASI

Dette kapitel, der ligesom det foregående kapitel er centralt i bogen, indledes med en teoretisk gennemgang af smertens biologi, og hvordan smertestilende lægemidler virker. Herefter følger en gennemgang af, hvordan forsøgsdyr bliver bedøvet. Afsnittet har fokus på gnavere, og der er desværre kun få oplysninger om grise, hunde, kaniner og andre forsøgsdyr. Kapitlet afsluttes med et kortere afsnit om aflivning af forsøgsdyr.

6. AVL AF FORSØGSDYR

Kapitlet indledes med en introduktion til arvelighedslære. Herefter følger en gennemgang af begreberne indavl, udavl, og hvordan man frembringer genmodificerede forsøgsdyr. Kapitlet afsluttes med nomenklaturreglerne for forsøgsdyr. Det kan diskuteres, hvorvidt det er relevant for bogens målgruppe at kende disse regler, da de i praksis sjældent bliver brugt og endog kun kendes af få forskere.

7. SUNDHEDSKONTROL OG SYGDOMME

Efter en kort gennemgang af infektioner hos forsøgsdyr, gennemgås forskellige principper for sundhedskontrol og metoder til at undgå infektioner på. Kapitlet er fint illustreret og har et passende omfang i forhold til emnets vigtighed for læserne.

8. FODRING OG ERNÆRING

Kapitlet om fodring giver overblik over, hvordan forsøgsdyr sikres en god ernæring. Også den praktiske fodring bliver behandlet, omend denne del af arbejdet i praksis ikke udføres af de teknikere og

akademikere, som bogen er målrettet mod.

9. FORSØGSDYRS ADFÆRD

Bioanalytikere og andre teknikere er næst efter dyrepasserne dem, der ser mest til forsøgsdyrene. Derfor er det prisværdigt, at bogen indeholder et omfattende kapitel om forsøgsdyrenes adfærd og velfærd, som giver dem gode forudsætninger for at opdage, hvis forsøgsdyrene har det dårligt. Kapitlet gennemgår såvel den normale som den sygelige adfærd, og det diskuteres på fin vis, hvordan begreberne adfærd og velfærd hænger sammen. Det virker dog lidt rodet, at dyrevelfærd er omtalt i såvel bogens kapitel 1 som her. Al omtale af dyrevelfærd kunne med fordel være samlet i et enkelt selvstændigt kapitel i bogen.

10. MILJØFAKTORERS BETYDNING FOR DYREFORSØG

Kapitlet om miljøfaktorer giver læseren indblik i, hvorfor man skal være meget omhyggelig, når man designer og udfører dyreforsøg. Kapitlet er naturligvis ikke udtømmende, men det indeholder mange gode eksempler på, hvordan tilsyneladende små ændringer i et forsøgsdesign eller udførelse kan få stor betydning for resultaterne.

11. ARBEJDSMILJØ

Op mod hver tredje medarbejder udvikler allergi mod forsøgsdyr, og hver tiende udvikler tillige astma. Det er

derfor godt, at bogen indeholder et velskrevet kapitel om arbejdsmiljø. Kapitlet beskriver også andre farer, som medarbejderne skal være opmærksom på, ligesom der også gives konkrete anvisninger på, hvordan farerne bedst kan undgås.

12. ALTERNATIVER OG DE TRE R'ER

Bogens sidste kapitel omhandler alternativer til dyreforsøg, human endpoints og de 3 R'er. Omtalen af human endpoints er ret kortfattet, selvom emnet er meget vigtigt for alle dem, der i praksis udfører dyreforsøg, og som således må være i stand til at vurdere, hvornår et dyreforsøg skal stoppes. Omtalen af de 3 R'er kunne med fordel være flyttet om til etik-kapitlet.

SAMLET VURDERING

Alt i alt er der tale om en glimrende og let-læst lærebog i dyreforsøg for dem, der medvirker til at udføre forsøgene. Forfatterne skal roses for at have skrevet en lærebog på dansk, hvilket er en stor fordel for tilegnelsen af stoffet. De tolv kapitler giver et godt samlet overblik over faget forsøgsdyrkundskab. Bogen kan således anbefales som grundbog på kategori-B-kurset. Men da emnerne i bogen kun er behandlet kortfattet, bør der i undervisningen lægges vægt på også at præsentere andre bøger og artikler, der på en mere grundig måde gennemgår vigtige aspekter af forsøgsdyrkundskab.